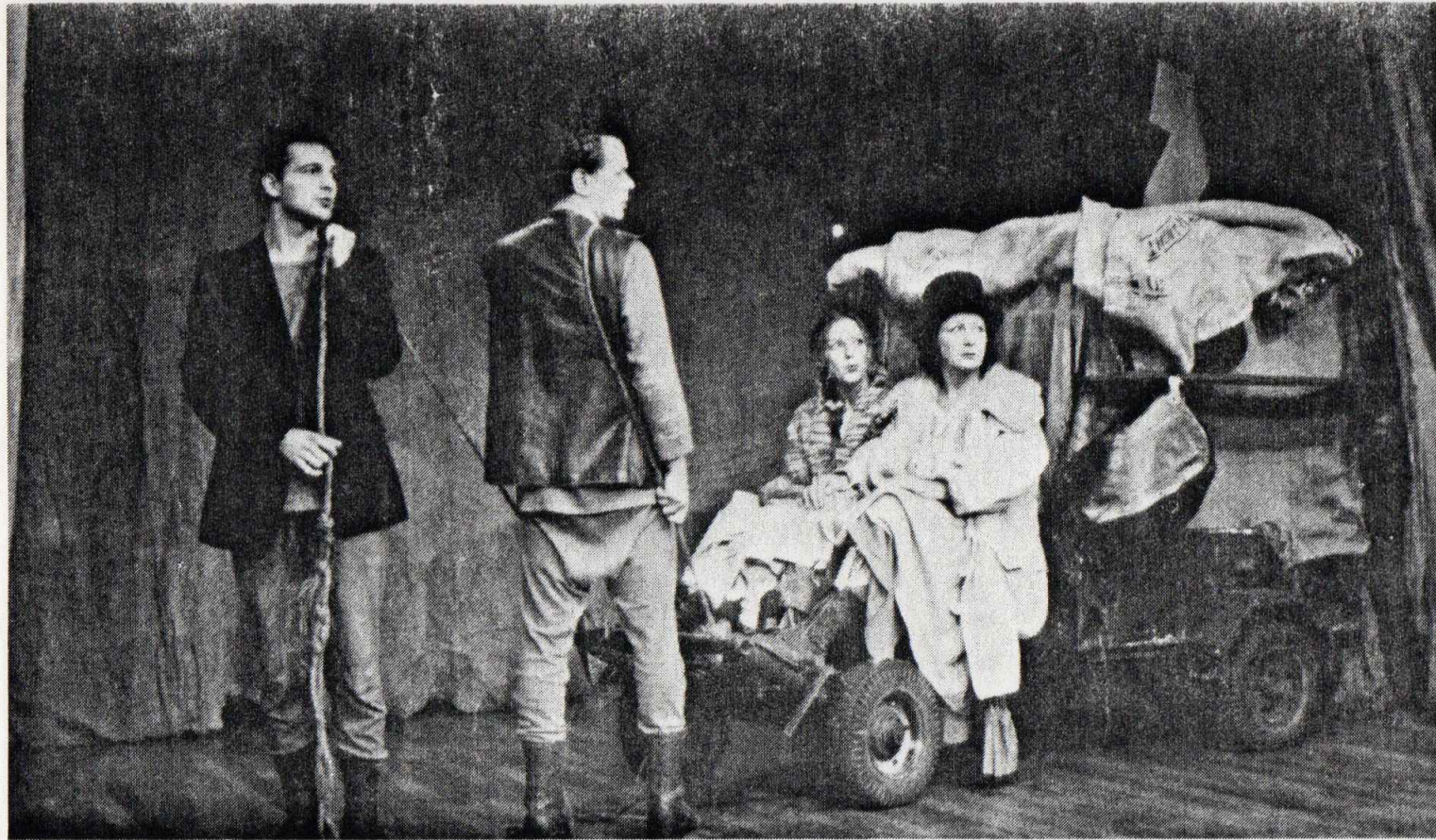

Brecht met Arnhemse tongval

Amateurs WAK schijnen door personages heen in 'Moeder Courage'

Scène uit 'Moeder Courage', met van links naar rechts Sander Demmink, Donat Ontskul, Dorine Vaes en Ali van Dijk.

Foto: Sietso Sreen

Door Ido Broersma

Bertolt Brechts stuk tegen de oorlog, 'Moeder Courage', is al dikwijls gespeeld en vanuit diverse invalshoeken. Toneelgroep Theater had het destijds op het repertoire, De Appel speelde het en toneelgroep Baal liet onder regisseur Leonard Frank, de huidige artistiek directeur van Theater van het Oosten, Kitty Courbois de rol van de hoofdrolspeelster invullen.

Hij gaf de voorkeur aan het beeld van een leger in oorlog met een ratjetoe aan militaire kleding. De mogelijkheden om tot een specta-

culaire voorstelling te komen bleken niet uitgeput. Zo koos de nog onbekende regisseuse Mireille Hartjes, afgestudeerd aan de Docentenopleiding Dramatische Vorming in Arnhem, voor een circustoneel, compleet met spreekstalmeester en een circusorkestje. De ideeën van Hartjes kunnen op 8 en 9 november in Schouwburg Arnhem tot succesvolle voorstellingen leiden. Wanneer de amateurspelers van de Arnhemse toneelgroep WAK – de enige 'poot' van de in 1948 door onder meer beeldend kunstenaar Hendrik Valk opgerich-

te Werkgemeenschap Arnhemse Kunstenaars die nog bestaat – aan de door de regisseuse beleden uitgangspunten inhoud geven, dan zullen ze de agenda's moeten trekken.

Risico's zitten er wel aan Mireille Hartjes' ideeën. Ze geeft toe dat ze aanvankelijk de zwaarte van het stuk en de moeilijkheden heeft onderschat. „We hebben het naar ons toegenomen om het te kunnen dragen. De onderlinge niveauverschillen qua spel waren groot. Ik heb getracht dat te gebruiken. Iets van iedere persoon schemert

door de rollen heen. Die authenticiteit maakt het werken met deze amateurs boeiend en aantrekkelijk”, stelt ze. „Beroepsacteurs transformeren vaak zo.”

De hoofdrol van Moeder Courage wordt gespeeld door Ali van Dijk, die eerder rollen speelde in stukken van Albert Camus en Brendan Behan. Regisseuse Mireille Hartjes vindt dat de rol van Moeder Courage op het lijf van Ali van Dijk is geschreven. „Ali heeft haar hoofd en haar lijf heel erg mee”, zegt Hartjes. Van Dijk mag zelfs iets van

haar Arnhemse tongval in het stuk gebruiken, „want dat past hier. Het voegt er iets aan toe”, vindt de regisseuse.

Mireille Hartjes koos voor 'Moeder Courage' omdat ze het stuk, dat Brecht in 1939, aan de vooravond van de Tweede Wereldoorlog, schreef, actueel vindt. „De inhoud is te vergelijken met de huidige toestand in voormalig Joego-Slavië. 't Sluit aan met wat er aan de hand is. Maar het is ook prachtig van taal en tekst.” De vertaling is van Gerrit Kouwenaar, die Toneelgroep Theater gebruikte.

Ze wil niet alleen mooie plaatjes laten zien: „Ook moet het inhoudelijk iets te zeggen hebben.” Hartjes is ingenomen met het feit dat maatschappijkritisch toneel tegenwoordig weer mag.

Aanklacht

'Moeder Courage' is een aanklacht tegen de oorlog, die door het mensdom nog steeds niet is uitgebannen. Brecht laat het stuk spelen in de Dertigjarige Oorlog, de godsdienststrijd die in Duitsland in de zeventiende eeuw speelde. Moeder Courage is marketentster, die om te overleven haar ziel aan de oorlog verkoopt. Met haar kinderen Katrien, Eilif en Schweizerkas, die voor bepaalde deugden staan, trekt ze van strijd naar strijdtoneel. Ze offert ze als het ware aan de oorlog.

Brecht rekende erop dat het publiek zich tegen de opportunistische vrouw zou keren, maar dat bleek en – blijkt ook steeds weer – een misrekening. Om de een of andere reden is er sympathie voor die vrouw.

Herkenbaar

„De mensen kunnen zich toch verplaatsen in die vrouw, zeker in een maatschappij die steeds individualistischer wordt. Het is afschuwelijk herkenbaar”, stelt Mireille Hartjes.

De regisseuse koos voor 'episch theater' en een realistische speelstijl, waar zo nu en dan vervreemdende elementen in zitten. Ook zijn er scènes uitvergroot. Om het publiek bij de voorstelling te houden laat Hartjes elke nieuwe ontwikkeling als een soort circusact aankondigen. Spreekstalmeester is Donat Ontskul. Een driepersonsorkestje speelt de originele partituur van Dessau, die door Adriana Jens is vereenvoudigd. Het decor is dat van een vervallen circustheater.

'Moeder Courage' door toneelgroep WAK. Première op 8 november, 20.30 uur, in Schouwburg Arnhem. De tweede voorstelling volgt op 9 november, eveneens om 20.30 uur.